

Nerikes Brandkår Revisorerna

Risikanalys och revisionsplan 2020

FASTSTÄLLD 2020-02-21

Revisorernas uppdrag

Revisorernas uppdrag och roll

Revisionsuppdraget är definierat i kommunallagens (KL), tolfte kapitel. Revisorerna granskar årligen, i den omfattning som följer av god revisionsssed, all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmannarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt Kommunallagen (hel- och delägda bolag), även verksamheten i de juridiska personerna. Motsvarande gäller även i tillämpliga delar i kommunalförbund

Uppdraget utgörs ytterst av att pröva ansvarstagandet och uttala sig om detta till fullmäktige inför deras beslut i ansvarsfrågan. I enlighet med KL prövar revisorerna om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande och
- den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna ska granska och pröva enligt *god revisionsssed*. God revisionsssed är inte reglerad i lag eller föreskrift eller på annat sätt fastställd av en myndighet. Den formas och utvecklas successivt över tiden i det praktiska revisionsarbetet.

Revisorerna lyder direkt under kommunfullmäktige med ett årligt anslag. För revisorerna gäller ett av kommunfullmäktige fastställt *reglemente*.

Revisorerna har interna sammanträden och träffar med kommunfullmäktiges presidium, kommunstyrelsen/Direktion och nämnderna. Möten hålls också löpande med ledande tjänstemän. Revisorerna fortbildar sig bl.a. genom riktade utbildningsinsatser, studiebesök, deltagande i seminarier, konferenser och erfarenhetsutbyten med andra kommuner och landsting.

Revisionsprocessen

Revisionsprocessen omfattar hela det arbete som revisorerna gör under ett revisionsår från riskanalys och planering av granskningsinsatser till uttalandet i revisionsberättelsen. Revisionsprocessen är avslutad när fullmäktige fattat beslut i ansvarsfrågan. Revisionsprocessen är uppdelad i fyra delar – *planera, granska, bedöma och avrapportera*. Revisorerna har ansvar för hela revisionsprocessen och beställer de granskningar m.m. som ska genomföras av de sakkunniga.

Revisorernas uppdrag forts.

Med resultatet av årets granskning som grund prövar revisorerna om Direktionen har fullgjort sitt uppdrag.

Revisorernas uppfattning i ansvarsfrågan förmedlas till fullmäktige i respektive medlemskommun i form av ett särskilt uttalande i revisionsberättelsen. Revisorerna prövar ansvaret såväl kollektivt, dvs. för hela direktionen, som individuellt för enskilda ledamöter. Det kollektiva ansvaret är utgångspunkten.

Övergripande riskanalys

Övergripande riskanalys

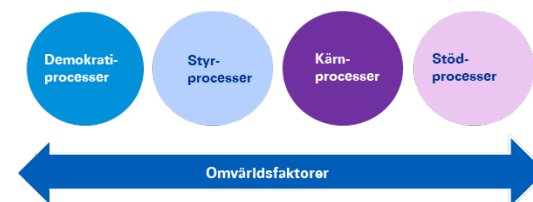
I enlighet med vad som framgår av "God revisionsred i kommunal verksamhet" så är det revisorerna som ansvarar för risk- och väsentlighetsbedömningen. Med stöd av denna analys avgör revisorerna vad granskningsarbetet ska inriktas mot. Riskanalysen och prioriteringarna syftar även till att minimera revisorernas risk att göra felaktiga uttalanden i revisionsberättelsen. Riskanalysen ämnar också minimera revisionsrisken, alltså att revisorerna granskar det som är minst väsentligt.

Sveriges kommuner och landsting (SKR) har definierat *risk* enligt följande: "En risk är en oönskad händelse som vi kan bedöma sannolikheten för att den ska inträffa. En risk är också en handling/brist på handling av styrelse/Direktion eller nämnd som påverkar kommunen/invånarna/personalen negativt". SKR använder vidare begreppet *väsentlighet* som "värdet av en identifierad risk". Dessa definitioner är utgångspunkten för revisorernas analys.

För att revisorerna ska kunna genomföra en riskvärdering av händelser som kan påverka, hindra eller hota måluppfyllelsen inom den kommunala verksamheten är det av vikt att en riskinventering genomförs. Inventeringen innefattar såväl interna som externa faktorer såsom omvärldsförändringar, förändringar i lagstiftning, väsentliga händelser inom kommunen, intern kontroll, resultatet av tidigare års fördjupade granskningar inklusive granskning av årsbokslut och delårsbokslut samt övergripande finansiell analys. Omnämnda faktorer tar sin utgångspunkt i fullmäktiges mål.

Syftet med riskanalysen är således att identifiera de största riskerna som finns inom verksamheter, funktioner och processer i förbundet. Olika perspektiv kan också anläggas så som hållbarhet, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Granskningen riktas mot väsentliga områden med högre risk utifrån perspektiven styrning, kontroll, effektivitet och kvalitet.

Inventeringen tar även hänsyn till nationella trender och förändrad lagstiftning. Med hjälp av offentlig statistik identifieras områden där förbundet avviker negativt i jämförelse med liknande förbund/verksamheter i länet och riket.

Riskinventeringen är ett stöd i arbetet med att planera framtida revisionsinsatser och på vilket sätt granskning skall ske av identifierade områden. Inventering skall även fungera som ett stöd till revisionen i kontakt med styrelse, nämnder och förvaltningar.

Utifrån riskinventeringen, annan kunskapsinhämtning och information från förtroendevalda och tjänstemän, bedömer därefter de förtroendevalda revisorerna identifierade risker utifrån sannolikheten att de inträffar och vilken påverkan de får. Detta bidrar till väsentlighetsanalysen. Värdering av sannolikhet utgår i stor utsträckning på bedömning av kvaliteten i Direktionens egen omvärldsbevakning, riskanalys och interna styrning och kontroll. På sidan 8 finns en mer ingående beskrivning kring hur klassificeringen av risker har skett.

Övergripande omvärldsanalys

En kvalificerad omvärldsanalys leder till ökad medvetenhet, bättre handlingsberedskap, framförhållning och flexibilitet. Nedanstående analyser bygger på SKR:s Ekonomirapport publicerad oktober 2019.

Samhällsekonomin

BNP-tillväxten i Sverige blir svag både 2019 och 2020. En markant inbromsning i global BNP- och handelstillväxt väntas, varför draghjälp från exportmarknaden klingar av. Det svenska resursutnyttjandet faller därför nästa år och arbetsmarknaden försvagas, med vikande sysselsättning och stigande arbetslöshet. Ekonomin rör sig 2020 mot en mild lågkonjunktur. Sammantaget förutses några år av svag arbetsmarknadskonjunktur, liksom svag tillväxt för det kommunala skatteunderlaget.

Kommunernas ekonomi är ansträngd

Kommunerna går nu in i ett allt svårare ekonomiskt läge och arbetar med effektiviserings- och besparingsplaner för att få ihop budget och plan för perioden 2020–2022. Redan 2019 är ett tufft år för många kommuner. Dessutom menar 79 procent av de tillfrågade ekonomicheferna i SKR:s enkät att ekonomin kommer att vara ännu kärvare under 2020.

Demografi och sysselsättning

Antalet i den äldsta åldersgruppen förväntas öka kraftigt under den närmaste tioårsperioden, med stora konsekvenser för äldreomsorgen och sjukvården. Även antalet barn och unga ökar kraftigt, vilket innebär ökande behov inom förskola, grundskola och gymnasieskola. Antalet invånare i arbetsför ålder 20 ökar däremot långsamt.

Antalet anställda i kommunsektorn ökade kraftigt åren 2014–2018, parallellt med en stadig sysselsättningsuppgång för övriga delar av arbetsmarknaden. Den största ökningen skedde under 2016, till stor del beroende på den omfattande flyktinginvandringen. Under 2019 verkar uppgången ha avstanna.

Rekryteringsläget är fortfarande mycket ansträngt bland offentliga arbetsgivare. Efterfrågan på vissa välfärdsyrken såsom sjuksköterskor och lärare är fortfarande större än utbudet av sådan personal.

Utmaning

Det krävs enligt SKR betydande effektiviseringar om välfärdssektorn ska kunna möta de ökade utmaningarna framöver. Produktiviteten behöver öka – utan att kvaliteten försämras.

SKR är fortsatt kritiska till att de riktade statsbidragen ökar i omfattning och menar att dessa bidrar till ökad detaljstyrning och sämre effektivitet.

Övergripande omvärldsanalys -förändrad lagstiftning m m

Ny handlingsplan för MSB:s stöd till kommunal räddningstjänst inom skydd mot olyckor, 2020

MSB:s stöd inom skydd mot olyckor de närmaste tre åren sammanfattas i handlingsplanen, framtagen i dialog med kommunala räddningstjänstorganisationer, SKR och länsstyrelser.

Syftet med planen är att tydliggöra för kommunala räddningstjänstorganisationer vilka delområden som MSB kommer att fokusera på inom skydd mot olyckor. Målet är att tillsammans skapa en bättre förmåga för skydd mot olyckor.

Handlingsplanen utgår från kommunernas skyldigheter enligt lagen om skydd mot olyckor och lagen om brandfarliga och explosiva varor. MSB formulerar behov av riktat stöd, bland annat utifrån de statliga utredningarna "En effektivare kommunal räddningstjänst" och "Sommarens skogsbränder 2018".

Dialog och samarbete förutsättningar för framgång

Under arbetet med att ta fram handlingsplanen har MSB fört dialog med räddningstjänstrådet - ett forum för dialog med landets räddningstjänstorganisationer - , Sveriges Kommuner och Regioner samt länsstyrelser. Dialogen och ett fortsatt gott samarbete är en förutsättning för att nå framgång i utvecklingen av skyddet mot olyckor. Handlingsplanen ligger till grund för MSB:s verksamhetsplanering, och kommer att uppdateras inför respektive års verksamhetsplanering. Planen planeras att "rullas" framåt kommande tre år.

Personal- och kompetensförsörjning

Implementering och regionala perspektiv

Områdena som ingår i planen är:

- Systematisk styrning
- Brandskydd för den enskilde
- Förmåga till ledning av räddningstjänst
- MSB:s stöd vid räddningsinsatser
- Förmåga till räddningsinsats genom metod- och teknikutveckling
- Planering av räddningstjänst under höjd beredskap

Agenda 30

De förslag som Agenda 2030-delegationen lämnat till regeringen, bl.a. omfattande vikten av att kommuner och regioner integrerar Agenda 2030 i sin ordinarie styrning, bereds fortfarande i Regeringskansliet.

Statskontoret har i oktober 2019 lämnat en delrapport som konstaterar att det finns ett stort engagemang för Agenda 2030 bland kommuner, regioner och myndigheter. Men att de endast har sett ett fåtal exempel på aktörer som har genomfört mer genomgripande verksamhetsförändringar till följd av agendan. I de flesta fall handlar insatserna i stället om enstaka aktiviteter eller insatser som leder till mer ytliga förändringar i verksamheten.

Övergripande omvärldsanalys -förändrad lagstiftning m m forts

Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

(Träder ikraft 1 januari 2019)

Den stora förändringen som diskuterades inför framtagandet av den nya kommunala redovisningslagen var redovisningen av kommunernas pensionsåtaganden, slopandet av blandmodellen till förmån för en fullfundsmodellen där hela kommunens pensionsåtagande redovisas i balansräkningen. Denna förändring blev inte av, blandmodellen kommer således gälla även fortsättningsvis.

Det finns dock ett antal områden där många kommuner inte efterlever lag/rekommendationer bl. a finansiell leasing och mål med betydelse för god ekonomisk hushållning för kommunkoncernen.

Risikanalyt av direktionen

Bakgrund

Revisorerna ska bedöma vilka hinder, hot eller risker som finns i verksamheten. Hur betydande är riskerna? Hur sannolikt är det att de existerar eller kommer att inträffa? Revisorerna ska också ta ett avstamp i styrelsers, direktionens och nämndens eget arbete med omvärldsbevakning, styrning och intern kontroll samt riskanalys. Enligt god revisionssed ska analysen ske löpande under året men en årlig avstämning krävs inför varje års planering och granskning. Vidare framhåller god revisionssed vikten av att revisionsplanen är flexibel, detta för att ge utrymme till hantering av oförutsedda händelser och andra behov av omprioriteringar.

Syfte

Uppdraget syftar till att identifiera ekonomiska, juridiska, verksamhetsmässiga och förtroendemässiga risker som har en väsentlig betydelse för styrelsens/nämndens verksamhet, funktioner och processer. De identifierade riskerna ska utgöra underlag för revisionens beslut om revisionsplan och för kommande års revisionsplaner.

Metod och utgångspunkt

Som ett steg i identifieringen av riskområden har revisorerna genomfört grundläggande granskning. Revisorerna begär årligen att direktionen identifierar de största riskerna som har väsentlig betydelse för dess verksamhet. Därtill har direktionen ombetts att identifiera väsentliga områden under året och inför kommande år. Utöver detta har revisorerna genomfört en riskanalys av förbundets väsentliga områden/processer.

På efterföljande sidor ges en sammanfattning av identifierade riskområden som grundar sig på de iakttagelser som gjorts. Riskidentifieringen avser verksamheten 2019 och har uppdateras av revisorerna inför 2020.

I analysen ingår omvärldsbevakning baserad på SKRs ekonomirapport.

Matrisen nedan har utgjort stöd för revisorernas bedömning av risker och prioritering av granskningsområden. Utifrån matrisen har revisorerna därefter kategoriserat riskområden enligt graderingen låg, medel, hög risk eller extrem risk.

	Sannolikhet					
		Osannolik	Mindre	Medel	Trolig	Nästan säker
Påverkan	Förödande	Medel	Medel	Hög	Extrem	Extrem
	Allvarlig	Medel	Medel	Medel	Hög	Extrem
	Medel	Låg	Medel	Medel	Medel	Hög
	Mindre	Låg	Låg	Medel	Medel	Medel
	Obetydlig	Låg	Låg	Låg	Medel	Medel

Risikanalyt av direktionen, forts

Sammanfattning

Övergripande gör revisorernas bedömningen att det finns en god ekonomisk uppföljning inom förbundet och direktion. Revisorerna kan se vissa risker beträffande fördjupad analys över enskilda uppföljningar och i direktionens arbete att efterfråga denna typ av underlag från förvaltningen.

Inom räddningsverksamheten är revisorernas bedömning att den konkreta verksamheten i många perspektiv är ändamålsenlig men att det finns risker. Ett riskområde som revisorerna särskilt granskat under 2019 är personalförsörjningen. Här har revisorerna noterat att förbundsdirektionen inte har en tillfredsställande styrning och uppföljning av detta område och inte kan anses uppfylla kraven i reglementet.

Revisorerna bedömer också att verksamheten till viss del är sårbar utifrån personalförsörjning, men även utifrån beroende av enskilda individers kompetens. Generellt är intrycket att dessa delar är sårbara till följd av förbundets litenhet där vissa nyckelprocesser kopplas till ett fåtal funktioner/personer. Här finns behov av ökad systematik i dokumentering av rutiner och processer för att förbättra den interna kontrollen och minska sårbarhet.

Revisorerna kan se att förbundets arbete med att vara en attraktiv arbetsgivare i flera perspektiv är ett riskområde både kortsiktigt och långsiktigt. Även arbetsmiljöfrågor tangerar detta område.

Sammanfattning

Revisorerna har noterat förbundets arbete med att utveckla en gemensam ledningsorganisation med andra räddningstjänster.

Ett område som varit ett riskområde är förbundets måluppfyllelse inom det förebyggande arbetet. Här bedömer revisorerna fortsatta svårigheter att klara mål och uppdrag.

Även inom förbundets ledning och administrativa processer kan revisorerna se risker. Ett sådant område är IT. Här bedömer revisorerna att det finns risker beträffande styrning och kontroll och avser att särskilt granska detta område under 2020.

Områden som särskilt noterats som riskområden är löneprocessen och lönehanteringen samt efterlevnad av förvaltningslag samt lag om personuppgiftsbehandling.

Revisionsplan år 2020

Revisorerna har som ett led i framtagandet av revisionsplanen diskuterat och sammanfört respektive revisors förslag och analys till en gemensam revisionsplan för revisionsåret. Planen utgår från genomförd riskanalys och resultaten av tidigare granskningar m.m. De utvalda projektens syften och mål beskrivs närmare i separata projektplaner. Granskning 3-5 görs årligen.

	Granskning
1.	Granskning av organisation, roller och ansvar avseende IT
2.	Ytterligare fördjupningsprojekt beslutas under året
3.	Granskning av delårsrapport
4.	Granskning av årsbokslut/årsredovisning
5.	Grundläggande granskning av direktionen

Riskområden och uppföljningar, 2020 och framåt

Nedanstående riskområden kan bli föremål för granskning. Granskningen kan komma att ske såväl genom fördjupningsprojekt, förstudie eller som frågeställningar vid revisorernas dialog med Direktionen. Tidpunkt för genomförande är inte fastställd.

Granskning	Kommentar
Förbundets tillsynsarbete	
LOU inköp/avtalsstrohet	
Intern kontroll inom löneprocessen	
Samverkan med kommunerna kring beredskap avseende Olyckor- katastrofer- Krisberedskap	
Efterlevnad GDPR	
Rutiner för försäljning av material m.m.	
Uppföljning av intern kontroll	
Uppföljning av bisysslor	
Efterlevnad NIS-direktiv	

